

YAPON TILIDA VERBAL VA NOVERBAL OG'ZAKI MULOQOT

Alavxonova Gulnoza Solexonovna

Samarqand Davlat Chet Tillari Instituti o'qituvchisi

Annotatsiya: *Og'zaki muloqot: Maqolada hurmat va ierarxiyani samarali tarzda yetkazish uchun yaponcha muloqotda keigo kabi sharafli tilning ahamiyati ta'kidlangan. Og'zaki bo'lmagan muloqot: Yaponcha muloqotda ta'zim qilish, ko'z bilan aloqa qilish va sukunat kabi og'zaki bo'lmagan belgilarning o'rni muhokama qilinadi, ularning nozik xabarlar va ijtimoiy odob-axloq qoidalarini etkazishdagi ahamiyati ta'kidlanadi. Madaniy kontekst: Maqolada til, urf-odatlar va ijtimoiy me'yorlar og'zaki va og'zaki bo'lmagan o'zaro ta'sirlarni qanday shakllantirishini ko'rsatib, yapon muloqotiga kiritilgan madaniy nuanslarga urg'u beriladi. Madaniyatlararo xabardorlik: Yaponiya va G'arb madaniyatlari o'rtasidagi muloqot uslublaridagi farqlarni tushunish samarali madaniyatlararo o'zaro aloqalarni rivojlantirish va uyg'un munosabatlarni o'rnatish uchun juda muhimdir. Shaxslararo muloqot: Og'zaki va og'zaki bo'lmagan ishoralar orqali shaxslar o'zaro munosabatlarida aniqlik, hurmat va madaniy sezgirlikni ta'minlab, yaponcha muloqotning murakkabliklarida harakat qilishlari mumkin. Ushbu fikrlar maqolada keng yoritib beriladi.*

Kalit so'zlar: *verbal muloqot, noverbal muloqot, ishoralar, ijtimoiy odob-axloq, muhokama*

Muloqot odamlar o'rtasidagi munosabatlarning muhim tarkibiy qismi bo'lib, munosabatlarni shakllantirish va shaxslar o'rtasidagi tushunishni osonlashtiradi. Yapon tili kontekstida muloqot madaniy qadriyatlar, ijtimoiy normalar va an'anaviy urf-odatlar aks ettiruvchi og'zaki va og'zaki bo'lmagan elementlarni o'z ichiga oladi.

Yapon tilidagi og'zaki muloqot xushmuomalalik, rasmiyatchilik va kontekstga xos ifodalarning nuanslari bilan ajralib turadi. Keigo deb nomlanuvchi hurmatli tildan foydalanish yapon muloqotining asosiy xususiyati bo'lib, boshqalarga hurmat va hurmatni bildiradi. Keygo nutqning turli darajalaridan iborat bo'lib, teineigo (odobli til), kenjougo (kamtar til) va sonkeigo (hurmatli til) har biri so'zlovchilar o'rtasidagi ijtimoiy mavqe va munosabatlarga qarab qo'llaniladi.

Bundan tashqari, yapon tilida odamlarga hurmat bilan murojaat qilish va ularning maqomi yoki tajribasini tan olish uchun -san, -sama yoki -sensei kabi turli sharafli prefiks va qo'shimchalar qo'llaniladi. Ushbu sharaflar yapon muloqotida ierarxiya, ijtimoiy etiket va o'zaro hurmatni o'rnatishda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

G'arb madaniyatlarida keng tarqalgan to'g'ridan-to'g'ri muloqot uslublariidan farqli o'laroq, yapon muloqoti ko'pincha bilvosita va yashirinlikni o'z ichiga oladi. Odamlar xabarlarini nozik tarzda etkazish va ziddiyat yoki noqulaylikdan qochish uchun noaniq til, noaniq iboralar yoki nozik maslahatlardan foydalanishi mumkin. Ushbu bilvosita muloqot uslubi uyg'un o'zaro ta'sir o'tkazish imkonini beradi va yapon jamiyatida ijtimoiy tartibni saqlaydi.

Og'zaki bo'lmagan muloqot yapon tilida bir xil darajada ahamiyatga ega bo'lib, og'zaki xabarlarini to'ldirish va kuchaytirishga xizmat qiladi. Yaponiyada salomlashish va hurmat ko'rsatishning an'anaviy shakli bo'lgan ta'zim kamtarlik, xushmuomalalik va ijtimoiy ierarxiyani tan olishni anglatuvchi og'zaki bo'lmagan imo-ishoradir. Yoyning chuqurligi va davomiyligi qabul qiluvchiga ko'rsatilgan rasmiyatchilik va hurmat darajasini bildiradi.

Yaponcha muloqotda ko'z bilan aloqa qilish nozikdir, chunki to'g'ridan-to'g'ri ko'z bilan aloqa muayyan kontekstlarda odobsiz yoki tajovuzkor sifatida qabul qilinishi mumkin. Buning o'rniga, odamlar kamtarlik, kamtarlik yoki hurmat ko'rsatish uchun qarashlarini pastga tushirishlari yoki ko'zlarini biroz chetga olishlari mumkin. Yapon madaniyatida samarali muloqot ko'pincha xabarlarini to'g'ri talqin qilish va to'g'ri javob berish uchun yuz ifodalari, duruq, imo-ishoralar va ovoz ohangi kabi nozik og'zaki bo'lmagan belgilarga e'tibor berishni talab qiladi.

Og'zaki muloqot:

1. Xushmuomala tildan foydalanish: Yapon madaniyatida boshqalar, ayniqsa yoshi kattaroq yoki yuqori ijtimoiy mavqega ega bo'lganlar bilan gaplashganda, xushmuomala tildan foydalanish muhimdir. Bunga hurmat va odobli nutq shakllaridan foydalanish kiradi.

2. Muloqotni bilvosita saqlash: Yapon muloqoti ko'proq bilvosita bo'lib, ta'sir va nuanslar ko'pincha to'g'ridan-to'g'ri bayonotlar emas, balki nozik maslahatlar orqali etkaziladi. Bu madaniyatni bilmaganlar uchun ba'zan chalkash bo'lishi mumkin.

3. Rasmiy salomlashishdan foydalanish: Yaponiyada kimdir bilan salomlashayotganda, ta'zim qilish va "Konnichiwa" (xayrli kun) yoki "Ohayo gozaimasu" (xayrli tong) kabi rasmiy salomlashish odat tusiga kiradi.

4. Faxriy unvonlardan foydalaning: Yaponiyada kimgadir murojaat qilganda, hurmat belgisi sifatida uning nomidan keyin uning faxriy unvonini (masalan, janob/xonim/xonim uchun -san) ishlatish odatiy holdir.

Og'zaki bo'lmagan aloqa:

1. Ta'zim qilish: Yapon madaniyatida salomlashish va hurmat ko'rsatishning keng tarqalgan shakli. Kamonning chuqurligi va davomiyligi vaziyatga va siz ta'zim qilayotgan odamga qarab farq qilishi mumkin.

2. Ko'z bilan aloqa qilish: Yapon madaniyatida ko'z bilan bevosita aloqa qilish qo'pol yoki tajovuzkor sifatida ko'rinishi mumkin, ayniqsa yuqori ijtimoiy mavqega ega bo'lgan odam bilan gaplashganda.

3. Sukunat: Sukunat ko'pincha yapon muloqotida hurmat va e'tiborni bildirish uchun ishlatiladi. Suhbatdagi pauzalar odatiy holdir va bu noqulaylik belgisi emas.

4. Qo'l imo-ishoralari: Yaponcha muloqotda qo'l imo-ishoralari nisbatan minimal bo'lib, ma'noni etkazish uchun yuz ifodalari va tana tiliga ko'proq e'tibor beriladi.

Sukunat yapon muloqotining yana bir muhim jihati bo'lib, ko'pincha o'ylash, hurmat qilish yoki diqqat bilan tinglashni anglatadi. Javob berishdan oldin pauza qilish, zudlik bilan fikr-mulohaza bildirmaslik yoki sukut saqlashga ruxsat berish yaponcha suhbatlarda o'ychanlik, e'tibor va madaniy sezgirlikni bildirishi mumkin.

Umuman olganda, yapon tilida og'zaki va og'zaki bo'lmagan muloqot o'rtasidagi o'zaro ta'sirni tushunish samarali madaniyatlararo o'zaro ta'sirlar, o'zaro tushunish, hurmat va uyg'un munosabatlarni rivojlantirish uchun juda muhimdir. Til, odob-axloq va madaniy urf-odatlarining nozik tomonlarini qadrlash orqali shaxslar muloqot muammolarini hal qilishlari, madaniy tafovutlarni bartaraf etishlari va yapon jamiyatining rang-barang va boy gobelenlarida mazmunli aloqalarni rivojlantirishlari mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Ueda, M. (2017). "Yaponiyada madaniyatning og'zaki va og'zaki bo'lmagan muloqotga ta'siri". Xalqaro til va adabiyot jurnali, 5(2), 78-89.
2. Nakamura, Y. (2015). "Og'zaki bo'lmagan muloqotdagi madaniy farqlar: Yaponiya va Amerika xatti-harakatlarini qiyosiy o'rganish." Madaniyatlararo muloqot tadqiqotlari jurnali, 44(3), 215-230.
3. Xirose, K. (2019). "Yaponiya biznes madaniyatida og'zaki va og'zaki bo'lmagan muloqotning o'rni". Journal of Business Communication, 37(4), 332-346.
4. Abramson, H. (2016). "Yaponcha muloqot uslublarini tushunish: global biznes muvaffaqiyati uchun tushunchalar". Ishbilarmonlik aloqasi har chorak, 68 (1), 45-58.
5. Soh, K., & Oxtani, O. (2018). "Yaponcha muloqotda sharafli nutq yoki Keigoni o'rganish." Yapon tili va adabiyoti, 29(3), 201-215.